

A szabadság négy évtizede

Írta: Török József, a Szeged városi pártbizottság első titkára

Negyven éve annak, hogy a félelem felengedett. A vízvázlatok akkor az időben húzódtott határként, pusztá dátumként, amely igazi jelentőségét csak utólag nyerte el. Mert 1944. október 11-én a legtöbb szegedi számára csak annyi vált bizonyossá, hogy a napok óta hallott távoli ágyúdörgés továbbra is távoli marad, hogy nem hoznak pusztulást és halált a városra a lövedékek, mert immár nyugatra és északra dörögnek a fegyverek. A megkönnyebbülés napja volt ez hát Szeged számára, kétszeresen is az. Mert bebizonyosodott, hazugok és üresek a fasiszta állam- és hadigépezet által az emberek agyába és szívébe éveken át szulvált fenyegetések és jóslatok. A csillagos katonák nem bántanak senkit. — Túléljük hát, mi és a város — sóhajtottak föl a szegediek, s érezhették át a megkönnyebbülésben a szó jelentőségét — felszabadultunk!

Felszabadult hát a város 1944. október 11-én. A II. Ukrán Front gyorsan előretörő csapatai nem adtak módot arra a fasiszta hadigépezetnek, hogy összeszedhesse magát, hogy védekezni próbálhasson a Tisza vonalánál, ugyanúgy romba döntve Szegedet, mint később azt Budapesttel tette. — Felszabadultunk! — vallhatták hát a megkönnyebbült szegediek, s a szó közvetlen élmények — félelmek remények és lehetőségek — által nyomatékosítva tett értelmét értelmezve. Pedig csak kevesen voltak közöttük, akik akkor is tudták s remélték, hogy a felszabadulás nem csupán egy nap pillanatnyi eseménye, hanem kezdete annak az útnak, amelyen a magyar nép megvalósíthatja végre évszázados álmait.

Hogyan is írta a korabeli Szegedi Népkarát? „A lövöldözés hol erősödött, hol elnémult. Reggelre, mire a nap felkelt, a városházán fehér zászló lengett és az utcákon a Szovietunió katonái sétáltak és barátságosan mosolyogtak az először féltéken, majd boldog örömmel előjövő polgári lakosságra. Szeged felszabadult, a város élete mindinkább kezd a normális mederben megindulni, mert szertefolyt a város felett a bizonytalanság, a rettegés nyomasztó rémképe. Új és szociális Magyarországra épül majd fel a régi rendszer kártyavárként összeomlott tákolmánya helyén...”

A jóslat — beteljesedett. A régi helyén új ország született és vált felnőtté az elvelt négy évtized alatt. Mert a felszabadulás többet hozott számunkra, mint azt maguk a felszabadítóink ígérhették. Hogyan is írták röplapjaikon, plakátaikon? „A Vörös Hadsereg nem mint hódító jön hozzátok, hanem mint olyan hadsereg, amely a német elnyomók igája alól szabadít fel benneteket.” De megszabadítottak minket saját elnyomó fasiszta rendszertől is, és megadták a lehetőséget arra, hogy az ország hallgatásra vagy éppen illegálisba kényszerített haladó erői újra hallathassák hangjukat, hogy elindíthassák útiára a jóvendőt.

Még hónapokon át dörögtek a fegyverek az ország területén. Még másfélszáz ezer szoviet katonának, több tízezer bolgár és román antifasisztának és sok ezer magyar hazafinak kellett életét áldoznia, hogy elérkezzék április 4-e, hazánk teljes felszabadulása. De Szegeden már megkezdődhetett az újjászületés. A Vörös Hadsereg megrendelése, üzemanyag-, élelmiszer- és alkatrészszállításai lehetővé tették az ipar beindítását, a lakosság ellátásának megszervezését. Újra élhetett tehát a város, ahol 1945 áprilisára már készen állott az első nagyobb csanakötél, hogy elinduljon a frontra, s bekapcsolódjék a harcokba a szövetségesek oldalán. „Hosszú idő után a honvédség nem idegen érdekéért indul harcba, hanem azért a magyar földért, amelyet az új magyar demokrácia teljes egészében a dolgozó magyarságnak juttatott és azokért a népi jogokért, amelyeket végre nehezen kivívtunk” — búcsúztatta a Szegedi Nemzeti Bizottság elnöke a frontra induló zászlóaljat.

Sok minden történt azonban ez alatt a fél esztendő alatt Szegeden és az ország felszabadult részein: megkezdődött a demokratikus újjászületés. Tény volt, amit világosan láttak a nemzet legjobbjai: Magyarországon nemzetközi elismerése, háború utáni békefeltételei nagyrészt attól függenek, hogy sikerül-e a demokratikus erőknél kormányt alakítva, aktívan be-

kapcsolódniuk a fasiszta Németország elleni háborúba.

Es sikerül-e mindenek előfeltételként szétzúznunk a fasiszta politikai és társadalmi intézményeket, szervezeteket, felváltva azokat a népi demokratikus politikai intézményrendszerrel. És sikerül-e olyan régóta esedékes antifasiszta, demokratikus reformok végrehajtása, mint például a földreform.

E történelmi kihívásra a Magyar Kommunista Párt reagált elsőként, amikor meghirdette Magyarországon demokratikus újjászülését és felemelkedését programját. A kommunistáké volt az a párt, amely elsőként állt világos, közérthető programmal az ország lakosai és a többi párt elé, megfogalmazván minden antifasiszta, demokratikus politikai erő összefogásának, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front létrehozásának sürgető feladatát. És éppen Szeged adott otthont 1944 november elejétől az MKP Ideiglenes Központi Vezetőségének. Es a párt segítségével november 19-étől ismét megjelenhetett a hitleri megszállás idején elhallgattatott Délmagyarország, az akkor már formálódó, s 1944. december 2-án Szegeden megalkuló Magyar Nemzeti Függetlenségi Front lapjaként.

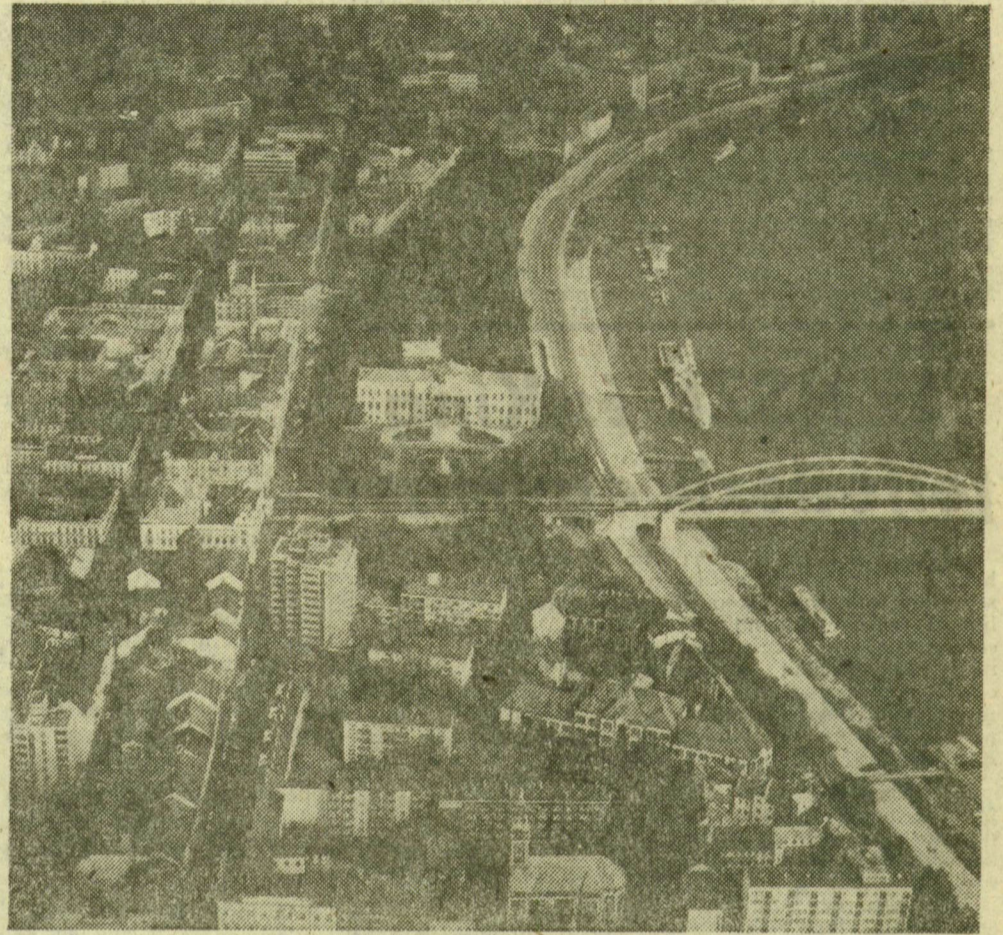
Szeged egy időre az ország szívévé vált, fölillantva a jóvő körvonalait. Amint Révai József mondta az Ideiglenes Nemzetgyűlés szegedi küldötteinek megválasztásakor: „Az orosz hadsereg ... helyettünk nem végzi el az országépítés munkáját. Lehetővé tette, hogy mi is cselekedjünk. Az orosz hadsereg mellett ezt annak köszönhetiük, hogy megkezdődtek szerte az országban a demokratikus erők összefogására irányuló törekvések. Szeged népe és a pártok példát mutattak ezekben a törekvésekben az országnak. Azaz, hogy példát mutattunk, hogy összefogtunk, hogy megteremtettük Szegeden a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontot, bebizonyítottuk, hogy vannak itt olyan erők, amelyekre a nép rábízhatja sorsát. Bebizonyítottuk, hogy a nép megértett arra, hogy kezébe vegye sorsa intézését.”

Szeged jelenlegi lakóinak fele sem élhette át e sorsfordító napok, hetek eseményeit. Egyszerűen azért, mert később születtek, a népi demokratikus, szocialista Magyarországon. Már csak kevesek emlékezhetnek e sorsfordító időszak lázas heiteire, a pontos, okos, felvilágosult cselekvés sürgető kényszerére. Mert nagy volt a tét: az ország jóvője. Az országé, amely századok után tán először érte és élte meg, hogy a szükségben akadt vezető erő, a kommunista párt, amely nemcsak pontosan látta a szükségszerű megoldáshoz vezető utat, de a felelősséget sem habozott magára venni e történelmi pillanatban.

Folyamat volt s nem csupán egy pillanat a felszabadulás. Folyamat, hiszen Szeged felszabadulásától majd fél esztendő telt el, mire szabaddá lett az ország. Folyamat, mert Szegeden 1944 őszén éppen csak megkezdődtek azok a politikai-társadalmi változások, melyek átalakították ezt az országot, évszázados elmaradásokat számolva fel néhány évtized alatt. És mert az élet újjáindulása önmagában csak reményét adta egy gazdagabb jóvőnek.

Negyven év telt el a város felszabadulása óta, és Szeged teljesen megváltozott. Kutatóintézetek, gyárak, iskolák nőttek ki a földből, s a Belvárost immár fehérülő gyűrűvel veszik körül az újonnan épült, összkomfortos lakások ezrei. Hihetetlen mértékben gazdagodott a város, kitöltve néhány évtized alatt a dedaóink megálmolta, évtizedeken át üresen maradt kereteket: a sugaras-gyűrűs városzerkezetet. Jól lakható, otthonos várossá lett Szeged, szerves és sokoldalú fejlődés eredményeként.

S nagykorúvá lett immár, mint város. És nagykorúvá lett az a politikai-társadalmi közeg, amely őt ilvenné formálta, s amelynek cserébe lakóival otthont ad. A szocialista fejlődés közösen végigjárta, végigharcolta, sokszor nehéz úti ruházott fel bennünket, szegedieket is azzal a felelősségtudattal, amellyel méltó örökösei lehetünk a negyven évvel ezelőtti pillanatnak, s amely garancia arra is, hogy lépést tartunk ezután is az idővel, hogy megbirkózunk eljövendő feladatainkkal. Ehhez is adjon erőt valamennyiünknek e negyven évvel felölle emlékezet.

Gyenes Kálmán felvétele

SZEGED — 1984

Fölszabadulásunk évfordulója

Küldöttségek a megyében

Csütörtökön megyénk és Szeged felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából Odessza területi küldöttség érkezett megyénkbe. A delegációt — amelynek vezetője G. D. Makszimenko, az Odessza területi pártbizottság utkára, tagjai I. V. Degtyarjov, az ovidiopolit járási pártbizottság első titkára és R. I. Szazanskaja, a Holodmas üzem munkásnője, az Ukrán Legfelsőbb Tanács képviselője — a szolnoki pályaudvaron dr. Koncz János, az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának titkára fogadta.

Az odesszai politikai küldöttség délután Szegeden, a megyei pártbizottságra látogatott, ahol dr. Komócsin Mihály, az MSZMP KB tagja, a megyei pártbizottság első titkára és Szabó Sándor, a megyei tanács elnöke köszöntötte a szovjet vendégeket. Ezután baráti megbeszélésre került sor, amelyen az említettek kivül részt vettek a megyei pártbizottság vezető munkatársai, továbbá Kemény Sándor, az MSZMP KB instruktora és Török József, a szegedi városi pártbizottság első titkára.

Dr. Komócsin Mihály üdvözölte a vendégeket, majd előterjesztette a testvérmegyei kapcsolatokat, a Csongrád megyei és Odessza területi testvérmegyei, szövetségesek, intézmények és szervezetek együttműködésének továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatokat. Hangoztatta, hogy az Odessza megyében nemrég megrendezett Csongrád megyei barátság napok jelentős előrelépést jelentettek a két testvérmegye közötti együttműködés gazdagításában, a

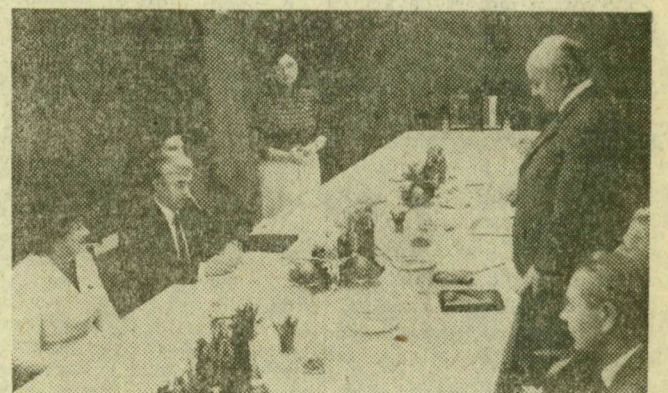
Szeged, Csongrád megye fölszabadulásának 40. évfordulója alkalmából Odessza területi küldöttség érkezett Szegedre. A delegációk részt vesznek a fölszabadulásunk 40. évfordulója alkalmából rendezett mai, megyei ünnepségen Szegeden, a Sportcsarnokban. Tegnap látogatásokat tettek.

magyar és szovjet nép barátságának elmélyítésében.

G. D. Makszimenko, az odesszai küldöttség vezetője megköszönte a baráti fogadtatást, az együttműködés fejlesztésére vonatkozó javaslatokat és tájékoztatta vendéglátóit a kapcsolatok gazdagítását szolgáló elgondolásaikról. A szovjet vendégek ezután dr. Koncz János, a megyei pártbizottság titkára és Török József, a szegedi városi pártbizottság első titkára kíséretében a Szeged-szöregi Tisza—Maros-szög

Tsz-t keresték fel, ahol a szervezet központjában Bódi János elnök és Márton Nándor, a pártvezetőség titkára fogadta őket. A küldöttség tagjai megtekintették a tsz. baromfitelepét, majd baráti beszélgetés keretében tájékozták a szervezet gazdálkodásának eredményeiről.

A felszabadulásunk 40. évfordulója Csongrád megyébe látogató lödözi delegációt tegnap, csütörtök délután a megyei pártbizottságon dr. Komócsin Mihály, az MSZMP KB tagja, a megyei pártbizottság első titkára fogadta. A testvérmegyeiből érkezett vendégeket — Grzegorz Pagowskit, a lödözi pártbizottság revíziós bizottságának elnökét, a küldöttség vezetőjét, valamint a vele együtt érkezett Mitcslawa Rogalskát, a „Vetra” bütörszövetgyár párttitkárát, Andrzej Pietrzakot, a lödözi pártbizottság ipari osztályának helyettes vezetőjét — (Folytatás a 3. oldalon.)

Pintér József felvétele

Dr. Komócsin Mihály köszönti a szovjet vendégeket